

A PROPÒSIT DE "BENIXERRAIX" (1904) DE CAMILO PÉREZ LAPORTA (I)

Els moments de transició dins l'evolució de la música festera són períodes especialment complexos de valorar. No podem dir ni aportar massa coses, però cal observar-los amb molta objectivitat i una certa distància per tal de no caure en valoracions poc contrastades i rigoroses. Des d'aquestes mateixes pàgines, fa ara un any, parlàvem del període fronterer de les primeres marxes cristianes marcades per l'aparició d' ALELUYA! d' Amando Blanquer, i veïem precisament aquest problema i el delicat que resulta parlar-ne per la quantitat d'elements i circumstàncies que cal tenir en compte.

Un cas molt semblant -més difícil encara per la quantitat de temps transcorregut- és el motiu del present escrit: el moment de l'aparició en escena de les primeres composicions amb vocació de servir com a suport de l'entrada de moros. En aquest cas, tornem a sentir la mateixa sensació d'impotència davant dels fets, per les poques dades de que disposem, el tractament que s'ha fet d'aquestes i perquè, a més, constatem la importància que poden tenir els mitjans de comunicació (en aquell moment la premsa) sobre la percepció i la magnitud posterior de les coses.

Si analitzem amb objectivitat els fets i les dades contrastades de que disposa el que escriu aquestes paraules, sabem molt poc de les composicions per als moros abans de la coneguda marxa mora d'Antonio Pérez Verdú "A ben Amet". Aquesta marxa passa per ser la primera amb el verdader esperit de la marxa mora i està dedicada a la jove filla Abencerrajes -que eixia per primera vegada pocs anys abans, en 1904 precisament - portant la denominació de "marcha abencerraje" (sic) a la partitura. No obstant, si hem de ser absolutament rigorosos, tampoc podem afirmar-ho amb total rotunditat, perquè el nostre punt de partida no es el manuscrit del compositor - el que seria del tot aconsellable, però que lamentablement no sabem on es troba en aquest moment - sino la edició impresa posteriorment en 1989 per la pròpia *Asociación de San Jorge* i que francament ens aporta poca llum sobre el tema que estem tractant. No obstant, el present article te la voluntat de ser sols l'inici -a mena d'introducció o ambientació en els fets- d'un estudi posterior d'aquesta composició així com de la partitura que dona nom a aquest escrit i de la que el proper any es compliran cent anys.

Tornant al tema que ens ocupa, i encara que no sabem si *A ben Amet* està composta l'any 1906 o 1907, el que sí que

pareix ben cert és que es va estrenar la vesprada del 22 d'Abril de 1907 per la banda Primitiva - Pérez Verdú era el seu director en aquell moment- i que *a priori* va generar moltes expectatives en la premsa del moment (Heraldo de Alcoy, 20.04.07):

" El mismo día y en el acto de la entrada de moros, ejecutarán una marcha árabe titulada "A ben Amet", de la que es autor el director de la mencionada corporación D. Antonio Pérez. Dicha composición que está dedicada a la comparsa de Abencerrajes, es muy propia para dicho acto y llamará la atención por su carácter imitativo y salirse en un todo de la factura de los corrientes pasodobles."

Cal observar els termes en que està redactat l'anunci periodístic i extraure algunes conclusions. D'una banda el moment concret pel que passa l'entrada de moros, que comença a reclamar a crits un tipus de música més adient al bàndol moro; d'altra, l'èmfasi de qui passa la informació al diari (el propi compositor?) per a deixar ben clar que la peça a interpretar no és en absolut un "corriente" pasdoble. A què es refereix concretament amb això de "carácter imitativo", encara se'n escapa (escriptura musical imitativa, que imita la música àrab...?) i fins i tot ens sembla una informació del tot supèrflua - alhora que incomprendible- per al públic en general , a no ser que també es buscara amb aquesta aportació de caire tècnic, una lleugera dosi de "sensacionalisme" no exent d'esnobisme. Per últim, sabem que hi ha partitures anteriors compostades també per a l'entrada de moros, de fet la pròpia denominació de *marxa mora* no és

estranya a qui escriu l'article, donada l'absoluta naturalitat en la que parla d'aquesta denominació. En una paraula: no és una modalitat absolutament novedosa ni revolucionària - poc utilitzada encara, això sí com pareix que s'ha volgut donar a entendre posteriorment.

A més de *Benixerraix* coneixem encara alguna aportació anterior al camp de la música funcional per a l' entrada de moros com és el cas de El canto del moro de José Espí (1898) -però que no sabem amb certesa si es va tocar pel carrer- o la voluntat d'aportar interès i novetats a l'esmentada entrada per part de Gonzalo Barrachina en *Marrakesch* (1903) amb l'adició a la instrumentació de dolçaines i timbals -el paradigma de la marxa mora-. El mateix diari ens explica també aquesta novetat (Heraldo de Alcoy, 26. 04. 03) :

"... en él introdujo la novedad de dulzainas y timbales, tocados estos por los maestros Rafael Casasempere y D. Rafael Valor, montados en dos briosos caballos."

A banda d'aquestes, hem trobat més dades que ens fan dubtar de l'èxit desproporcionat - i per suposat de la primícia- del que sempre s'ha parlat en el cas d'*A ben Amet*, donant-se el cas, a més, de l'estrena d'una composició contemporània del mateix 1907 i que també es va interpretar a la mateixa entrada de moros. Es tracta una altra vegada d'una composició de Camilo Pérez Laporta: la marxa mora *La canción del Harem*, interpretada per la banda "Primitiva de Albaida" en aquella ocasió. L'altre diari local ens dona aquestes dades (La Defensa, 27. 04. 07) :

"... Entre las muchas composiciones que figuran en su vasto repertorio merecen citarse... "La canción del Harem", inspirada marcha árabe de nuestro paisano Sr. Laporta, escrita expresamente para el acto de la entrada de moros que fue interpretada por la referida banda de una manera magistral..."

Davant d'aquestes paraules, encara que no dubtem del possible èxit i valor de la peça de Pérez Verdú - que creem sincerament desproporcionat-, no podem admetre el que tradicionalment es pensa -i s'escriu- d' *A ben Amet*: el paradigma de la primera marxa mora. Deixem per al proper any noves dades i reflexions al voltant d'aquest assumpte.

Àngel Lluís Ferrando Morales